

КЛЮЧОВА ТЕМА¹

Стаття 34

Потенційні потерпілі

(Останнє оновлення: 31/08/2025)

Вступ

Стаття 34 Конвенції не дозволяє звертатися із заявами *in abstracto* на порушення Конвенції. Конвенція не передбачає інституту *actio popularis*, і це означає, що заявники не можуть скаржитися на положення національного законодавства, національну практику або акти органів державної влади лише на тій підставі, що вони, ніби, суперечать Конвенції («Женевська спільнота профспілок проти Швейцарії» (*Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) v. Switzerland*) [ВП], 2023, § 106; «Центр правових досліджень в інтересах Валентина Кимпеану проти Румунії» (*Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania*) [ВП], 2014, § 101). Завданням Суду зазвичай є не перегляд відповідного законодавства та практики *in abstracto*, а визначення того, чи спосіб їх застосування до заявника або вплив на нього призвів до порушення Конвенції («Роман Захаров проти Росії» (*Roman Zakharov v. Russia*) [ВП], 2015, § 164, з подальшими посиланнями).

Відповідно, щоб подати заяву на підставі статті 34 Конвенції, особа, неурядова організація або група осіб повинні мати можливість заявити про себе як про «потерпілого» від порушення прав, викладених у Конвенції («Аксу проти Туреччини» (*Aksu v. Turkey*) [ВП], 2012, § 50, та «Мішо проти Франції» (*Michaud v. France*), 2012, § 51). Наявність потерпілої особи, яка особисто постраждала від стверджуваного порушення права, передбаченого Конвенцією, є необхідною умовою для запуску конвенційного механізму захисту; однак цей критерій не повинен застосовуватися жорстко і негнучко («Нуркан Байрактар проти Туреччини» (*Nurcan Bayraktar v. Türkiye*), 2023, § 24; «Бітенц проти Словенії» (*Bitenc v. Slovenia*) (ухв.), 2008).

Загалом, термін «потерпілий» у статті 34 Конвенції включає такі категорії осіб: ті, хто безпосередньо постраждали від стверджуваного порушення Конвенції (безпосередні потерпілі); ті, хто опосередковано постраждали від стверджуваного порушення Конвенції (опосередковані потерпілі); ті, хто потенційно постраждали б від стверджуваного порушення Конвенції (потенційні потерпілі) («Ферейн КлімаСеніоріннен Швейц та інші проти Швейцарії» (*Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland*) [ВП], 2024, § 463). У будь-якому випадку, незалежно від того, чи особа є потерпілою безпосередньо, опосередковано чи потенційно, має існувати достатній прямий зв'язок між заявником та шкодою, завдану внаслідок стверджуваного порушення прав («Елісеєв та Рускій елітний клуб» (*Eliseev and Ruski Elitni Klub*) (ухв.), 2018, § 32; «Мансур Ялчин та інші проти Туреччини» (*Mansur Yalçın and Others v. Turkey*), 2014 § 40; «Акденіз проти Туреччини» (*Akdeniz v. Turkey*) (ухв.), 2014, § 21).

Принципи, виведені з поточної судової практики

У судовій практиці можна виокремити два типи статусу потенційного потерпілого («Ферейн КлімаСеніоріннен Швейц та інші проти Швейцарії» (*Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others*

¹ Підготовлено Секретаріатом. Не є обов'язковим для Суду. Цей переклад виконано Верховним Судом (Україна) та опубліковано за домовленістю з Радою Європи та Європейським судом з прав людини.

v. Switzerland) [ВП], 2024, § 469). Термін «потенційний» за деяких обставин стосується потерпілих, які стверджують, що вони наразі зазнають або в минулому зазнали впливу заходів загального характеру, які оскаржуються, а за інших обставин – тих, хто стверджує, що вони можуть зазнати впливу таких заходів у майбутньому. У деяких випадках ці два типи ситуацій можуть співіснувати разом або бути такими, що важко розрізнити, і тоді відповідні принципи судової практики можуть застосовуватися взаємозамінно (*ibid*, § 471).

Особи, які зазнали впливу певного законодавчого заходу загального характеру:

Перший тип потенційного потерпілого – це особа, яка стверджує, що наразі зазнає впливу певного законодавчого заходу загального характеру. Суд зазначив, що він може визнати статус потерпілого, якщо заявники стверджують, що закон порушує їхні права за відсутності індивідуального заходу його виконання, якщо: (а) вони належать до категорії осіб, які ризикують безпосередньо постраждати від цього законодавства, або (б) вони зобов'язані змінити свою поведінку або ризикують бути притягнутими до відповідальності («*Ферейн КлімаСеніоріннен Швейц та інші проти Швейцарії*» (*Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland*) [ВП], 2024, § 469; див. також «*Танасе проти Молдови*» (*Tănase v. Moldova*) [ВП], 2010, § 104).

(а) Особи, що належать до категорії осіб, які ризикують безпосередньо постраждати від законодавства

- заявник через секретність дозволених законодавством заходів не міг встановити, що оскаржувані положення були дійсно застосовані до нього («*Класс та інші проти Німеччини*» (*Klass and Others v. Germany*), 1978, § 34; «*Кеннеді проти Сполученого Королівства*» (*Kennedy v. the United Kingdom*), 2010, §§ 124 та 129). Суд застосував цей принцип до національного законодавства та практики, які дозволяють таємне спостереження за особою («*Центр правосуддя проти Швеції*» (*Centrum för rättvisa v. Sweden*) [ВП], 2021 § 167; «*Петшак і Бухавська-Сінярська та інші проти Польщі*» (*Pietrzak and Bychawska-Siniarska and Others v. Poland*), 2024, §§ 138-146) та подальший доступ національних органів влади до збережених комунікаційних даних («*Екімджієв та інші проти Болгарії*» (*Ekimdzhev and Others v. Bulgaria*), 2022, §§ 376 та 384; «*Подчасов проти Росії*» (*Podchasov v. Russia*), 2024, §§ 53-58). Більш детально дивіться нижче.
- національне законодавство автоматично застосовувалося до осіб, як у ситуації заявників («*Паррілло проти Італії*» (*Parrillo v. Italy*) [ВП], 2015, §§ 117-19; «*Берден проти Сполученого Королівства*» (*Burden v. the United Kingdom*) [ВП], 2008, § 35; «*Нуркан Байрактар проти Туреччини*» (*Nurcan Bayraktar v. Türkiye*), 2023, §§ 27-29; «*Маркс проти Бельгії*» (*Marckx v. Belgium*), 1979, § 27;).
- якщо особа змогла іншим чином довести, що вона виконала встановлені законом умови для застосування до неї національного законодавства (див., наприклад, «*Танасе проти Молдови*» (*Tănase v. Moldova*) [ВП], 2010, §§ 108 та 111; «*Сеїдїч і Фінчі проти Боснії та Герцеговини*» (*Sejdić and Finčič v. Bosnia and Herzegovina*) [ВП], 2009, §§ 28-29; «*Колон проти Нідерландів*» (*Colon v. the Netherlands*) (ухв.), 2012, §§ 60-61; для порівняння див. «*Шортал та інші проти Ірландії*» (*Shortall and Others v. Ireland*) (ухв.), 2021, §§ 50-59).
- особа могла довести, що вона ризикувала зазнати негативного впливу від зобов'язання, накладеного законом на іншу особу («*Відчинені двері та "Дублінські порядні жінки" проти Ірландії*» (*Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland*) [плерарне засідання], 1992, § 44; «*Косайте-Чуп'єне та інші проти Литви*» (*Kosaitė - Čyriėnė and Others v. Lithuania*), 2019 § 70).

(b) Особи, які повинні змінити свою поведінку або ризикують бути притягнутими до відповідальності

- коли закон проти гомосексуальних дій міг бути застосований до певної категорії осіб, зокрема і до заявника, який таким чином перебував у ситуації, коли він мав (1) дотримуватися закону та утримуватися від заборонених сексуальних дій, до яких він був схильний через свої гомосексуальні нахили (навіть у приватному житті та за згодою чоловіків-партнерів) або (2) вчиняти такі дії і тим самим наражатися на кримінальне переслідування («*Даджон проти Сполученого Королівства*» (*Dudgeon v. the United Kingdom*) [пленарне засідання], 1981, § 41; див. також «*С.Л. проти Австрії*» (*S.L. v. Austria*) (ухв.), 2001). Суд дотримувався такого ж підходу навіть у випадках, коли ризик кримінального переслідування був мінімальним, за відсутності заявленої політики з боку органів прокуратури не застосовувати закон у цьому відношенні. У цьому зв'язку Суд зазначив, що закон, який залишається чинним, навіть якщо він не застосовується в певній категорії справ протягом тривалого часу, може бути знову застосований у будь-який час, наприклад, у разі зміни політики («*Норріс проти Сполученого Королівства*» (*Norris v. the United Kingdom*) [пленарне засідання], 1988, § 33).
- коли закон зобов'язував адвокатів (під загрозою застосування дисциплінарних стягнень) повідомляти національним органам влади про підозрілі операції осіб, які зверталися до них за порадою, що суперечило принципам адвокатської таємниці та професійної конфіденційності. Суд зазначив, що заявник зіткнувся з дилемою: або дотримуватися цих норм і поступитися власним розумінням принципу адвокатської таємниці, або відмовитися від виконання цих норм і наражатися на дисциплінарні стягнення («*Мішо проти Франції*» (*Michaud v. France*), 2012, §§ 52 and 53).
- коли закон забороняв носіння одягу, який повністю приховував обличчя, в громадських місцях, Суд зазначив, що жінка, яка бажала носити такий одяг (паранджу/нікаб) з релігійних міркувань стикалася з дилемою: дотримуватися заборони й утримуватися від одягу, що відповідає її релігійним переконанням, або відмовитися дотримуватися заборони та зіткнутися з кримінальним переслідуванням. Суд не вважав, що заявниця мала б доводити, що вона сповідує мусульманство, або що віра зобов'язує її носити одяг, який повністю приховує обличчя; її заяви були достатніми в цьому відношенні («*С.А.С. проти Франції*» (*S.A.S. v. France*) [ВП], 2014, §§ 56-58).
- коли національне законодавство перешкоджало висловленню думок з конкретного питання, таким чином створюючи для особи, яка бажає висловити такі думки, ризик наражитися на кримінальне переслідування («*Алтуґ Танер Акчам проти Туреччини*» (*Altuğ Taner Akçam v. Turkey*), 2011, §§ 65-84).

Для порівняння, через відсутність статусу потерпілого Суд відхилив заяви, в яких визнав неіснуючим стверджуваний заявником ризик кримінального переслідування (див., для прикладу, «*Т.Б.Н. проти Румунії*» (*T.B.N. v. Romania*) (ухв.), 2010, § 31; «*Арабаджієв та Ставрев проти Болгарії*» (*Arabadjiev and Stavrev v. Bulgaria*) (ухв.), 2006).

Особи, які можуть зазнати впливу в певний момент у майбутньому:

Другий тип потенційного потерпілого – це особа, яка стверджує, що вона може зазнати впливу в майбутньому. Суд чітко зазначив, що здійснення права на звернення з індивідуальною заявою не може запобігати потенційному порушенню Конвенції, і що в теорії Суд не може розглядати порушення, крім як *a posteriori*, тобто після того, як таке порушення вже відбулося. Лише у виняткових випадках заявник може все ж таки стверджувати, що він є потерпілим(-ою) від порушення Конвенції через ризик такого порушення в майбутньому. Для перевірки статусу потерпілого заявник повинен надати «розумні та переконливі докази» «ймовірності»

порушення, яке вплине на нього/неї особисто; самі лише підозри або припущення не є достатніми (*«Ферейн КлімаСеніоріннен Швейц та інші проти Швейцарії» (Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland)* [ВП], 2024, § 470).

Суд визнав статус потерпілого в подібних ситуаціях у низці справ, наприклад:

- коли було ухвалено рішення про депортацію іноземця, але воно ще не було виконано, однак його виконання могло б призвести до того, що особа зазнала б поведження, що суперечить статті 3 Конвенції, в країні призначення (*«Сорінг проти Сполученого Королівства» (Soering v. the United Kingdom)* [пленарне засідання], 1989, § 90)
- коли органи державної влади країни-члена ухвалили рішення про конфіскацію та звернулися до третьої країни з проханням про його визнання і виконання, хоча зазначене рішення ще не було виконано (*«Фонд Дж. Пола Гетті та інші проти Італії» (The J. Paul Getty Trust and Others v. Italy)*, 2024, §§ 230-31);

Для порівняння, Суд роз'яснив, що не можна вважати себе «потерпілим» від діяння, яке тимчасово або назавжди позбавлене будь-якої юридичної сили (*«М.С. проти Туреччини» (M.C. v. Türkiye)*, 2024, §§ 36-37, та *«Фонд Дж. Пола Гетті та інші проти Італії» (The J. Paul Getty Trust and Others v. Italy)*, 2024, § 226, з подальшими посиланнями). Так, заявники не можуть стверджувати, що вони є потерпілими від заходу, який не підлягає виконанню (*«Набід Абдулаєв проти Росії» (Nabid Abdullayev v. Russia)*, 2015, § 48).

Вибрані теми

Аборт

Суд розглянув, наскільки та в яких ситуаціях жінка може вважатися потерпілою від національного законодавства, яке забороняє або обмежує доступ до законного абортів.

У справах, що стосувалися заявниць, які виїхали за кордон для проведення абортів з міркувань здоров'я та добробуту через заборону абортів у своїх країнах, Суд визнав їх потерпілими (безпосередніми), оскільки вони могли стверджувати, що зазнали «безпосереднього» впливу оскаржуваного законодавства (*«А, Б і С проти Ірландії» (A, B and C v. Ireland)* [ВП], 2010, §§ 124-128; *«М.Л. проти Польщі» (M.L. v. Poland)*, 2023, §§ 100-104).

Для порівняння, у справі *«А.М. та інші проти Польщі» (A.M. and Others v. Poland)* (ухв.), 2023, заявниці стверджували, що вони належали до групи осіб, а саме «жінок дітородного віку», які ризикували безпосередньо постраждати від рішення Конституційного Суду, що обмежувало доступ до абортів. Суд зазначив, що в подібній ситуації заявниці мали надати розумні та переконливі докази, щоб мати змогу стверджувати, що вони були потерпілими (§ 79). За цих обставин справи Суд зауважив, що: заявниці, які стверджували, що мають медичні показання, які нібито спричиняють підвищений ризик вад розвитку плода, не надали жодних медичних доказів на підтвердження своїх тверджень (§ 80); заявниці, які на момент подання заяв були вагітними, не надали доказів того, що у їхніх плодів було діагностовано будь-які аномалії, а також доказів щодо їхнього стану здоров'я або потенційно підвищеного ризику вад розвитку плода (§ 81); інші заявниці лише стверджували, що планували вагітність, а оскаржуване рішення Конституційного Суду спричинило їм стрес і страждання (§§ 82-83). Суд зазначив, що заявниці не надали жодних переконливих доказів того, що їм реально безпосередньо загрожували зміни, внесені рішенням Конституційного Суду, і виснував, що обмеження, які випливають із цих змін, можуть мати лише гіпотетичні наслідки для особистих ситуацій заявниць і що такі наслідки здаються надто віддаленими й абстрактними для того, щоб заявниці могли стверджувати, що вони є «потерпілими» у розумінні статті 34 Конвенції (§ 86; порівняйте з *«Косайте-Чуп'єне та інші проти Литви» (Kosaitė - Čypienė and Others v. Lithuania)*, 2019, §§ 68-70).

Кліматичні зміни

Суд розглянув, як та в якій мірі можна розглядати твердження про шкоду, пов'язану з діями та/або бездіяльністю Держави в контексті змін клімату, що впливає на конвенційні права осіб, не підриваючи виключення *actio popularis* із системи Конвенції та не ігноруючи природу правової функції Суду, яка за визначенням є реактивною, а не проактивною («*Ферейн КлімаСеніоріннен Швейц та інші проти Швейцарії*» (*Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland*) [ВП], 2024, § 481). У цьому зв'язку він зазначив, що хоча відсутність або недостатність державних заходів боротьби зі зміною клімату дійсно спричиняє ситуацію із загальним ефектом, Суд не вважає, що в цій ситуації можна застосувати судову практику щодо «потенційних» потерпілих, згідно з якою статус потерпілого може бути заявлений «групою осіб», які мають «законний особистий інтерес» у припиненні оскаржуваної ситуації. У контексті змін клімату це могло б охоплювати практично будь-кого, а тому не працювало б як обмежувальний критерій. Кожна особа по-різному і в різній мірі стурбована фактичними та майбутніми ризиками та може заявити про законний особистий інтерес у тому, щоб ці ризики зникли (*ibid.*, § 485).

Відповідно, Суд дійшов висновку, що для того, щоб стверджувати про статус потерпілого в порядку статті 34 Конвенції в контексті заяв щодо шкоди або ризику завдання такої шкоди внаслідок нібито невиконання Державою зобов'язань щодо боротьби зі змінами клімату, заявник повинен довести, що він/вона особисто й безпосередньо постраждали від оскаржуваної бездіяльності. Для цього Суд повинен встановити наступне:

- заявник повинен піддаватися високій інтенсивності впливу негативних наслідків змін клімату, тобто рівень і серйозність (ризик) негативних наслідків дій або бездіяльності уряду повинні бути значними; та
- повинна існувати нагальна потреба у забезпеченні індивідуального захисту заявника через відсутність або недостатність будь-яких розумних заходів для зменшення шкоди.

Поріг дотримання зазначених критеріїв є особливо високим. З огляду на виключення *actio popularis* згідно з Конвенцією, досягнення заявником цього порогу буде залежати від ретельної оцінки конкретних обставин справи. У цьому зв'язку Суд належним чином врахує такі обставини, як переважні місцеві умови й індивідуальні особливості та вразливість. Оцінка Суду також включатиме, але не обов'язково обмежуватиметься, міркуваннями щодо: характеру та обсягу заяви заявника; актуальності/віддаленості та/або ймовірності негативних наслідків змін клімату в часі; конкретного впливу на життя, здоров'я або добробут заявника; масштабів та тривалості шкідливих наслідків; обсягу ризику (локальний або загальний); характеру вразливості заявника (*ibid.*, §§ 487-488).

Екстрадиція та/або видворення/депортація іноземців

Якщо заявник стверджує, що рішення про його екстрадицію в разі його виконання суперечитиме статті 3 Конвенції через передбачувані наслідки в країні, яка подала запит, то з огляду на серйозний і непоправний характер стверджуваного ризику завдання особі страждань необхідно відступити від початкового принципу, щоб забезпечити ефективність гарантії, передбаченої цією статтею («*Сорінг проти Сполученого Королівства*» (*Soering v. the United Kingdom*) [пленарне засідання], 1989, § 90). У подібних випадках необхідно встановлювати, що за конкретних обставин справи існує реальний ризик того, що в разі екстрадиції заявник зазнає поводження, яке суперечить статті 3 Конвенції («*Шамаяєв та інші проти Грузії та Росії*» (*Shamayev and Others v. Georgia and Russia*), 2005, § 339).

Відсутність офіційного рішення про екстрадицію не перешкоджає Суду визнати заявника потерпілим: доки процедура екстрадиції триває, а заявник продовжує перебувати під її загрозою за відсутності будь-яких національних засобів правового захисту, що забезпечують перегляд рішення про екстрадицію чи призупиняють її, заявник не повинен чекати остаточного рішення

щодо себе, щоб звернутися із заявою до Суду («*Пузан проти України*» (*Puzan v. Ukraine*), 2010, § 29). Так само, якщо рішення про видворення є чинним, остаточним і підлягає виконанню, а також немає жодних ознак того, що органи влади призупинили його виконання або що його виконання можна оскаржити, заявник має статус потерпілого («*Ауад проти Болгарії*» (*Auad v. Bulgaria*), 2011, § 92, з подальшими посиланнями).

Для порівняння, у випадку, коли запит про екстрадицію заявника відхилявся та екстрадиційна процедура припинялася, Суд виснував, що не було жодних підстав вважати, що існував ризик екстрадиції особи, і, відповідно, відхиляв відповідну заяву через відсутність статусу потерпілого («*М.С. проти Туреччини*» (*M.C. v. Türkiye*), 2024, § 36; «*Ходжамбердієв проти Росії*» (*Khodzhamberdiyev v. Russia*), 2012, § 74; «*Светлорусов проти України*» (*Svetlorusov v. Ukraine*), 2009, §§ 37-38). Суд займав таку ж позицію у ситуаціях, коли виконання рішення про депортацію або екстрадицію відкладалося на невизначений термін або іншим чином позбавлялося юридичної сили, чи коли рішення органів державної влади про депортацію оскаржувалися у відповідних судах («*А.Д. та інші проти Туреччини*» (*A.D. and Others v. Turkey*), 2014, § 80; «*Карімов проти Росії*» (*Karimov v. Russia*), 2010, § 89; «*Набід Абдулаєв проти Росії*» (*Nabid Abdullayev v. Russia*), 2015, § 48, з подальшими посиланнями).

Виборчі питання

У ситуаціях, коли національне законодавство передбачало недопущення до виборів на підставі расової приналежності, Суд визнав достатнім для визнання статусу потерпілого «активну участь заявника в суспільному житті» («*Сейдіч і Фінчі проти Боснії та Герцеговини*» (*Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina*) [ВП], 2009, § 29). Так само за обставин, коли національне законодавство забороняло особам, які мають інше громадянство, обіймати посаду члена парламенту після їх обрання, Суд визнав достатнім те, що заявник висловив намір балотуватися на наступних виборах, знаючи, що в разі обрання він буде зобов'язаний вжити заходів для відмови від румунського громадянства; Суд визнав, що навіть за відсутності конкретних заходів щодо імплементації заявник безпосередньо зазнав впливу оскаржуваного законодавства («*Танасе проти Молдови*» (*Tănase v. Moldova*) [ВП], 2010, § 108).

Натомість у справі про національне законодавство, що вимагає від Президента Ірландії після його обрання та від осіб, призначених членами Державної ради, складання присяги з релігійним елементом, Суд вважав, що заявники мали довести, що їхнє призначення до Державної ради було реально можливим, що вони мали реальний намір балотуватися на посаду президента і що вони мали певні реалістичні перспективи щодо цього («*Шортал та інші проти Ірландії*» (*Shortall and Others v. Ireland*) (ухв.), 2021, §§ 50 та 53). Суд зазначив, що заявники прагнули, щоб їхній статус потерпілих був визнаний не в контексті чіткої, безпосередньої та переконливої фактичної матриці, яка б дозволила їм представити розумні та переконливі докази того, що вони піддавалися реальному ризику негативного впливу оскаржуваної міри, а скоріше як гіпотетичний результат, без врахування багатьох викликів, які їм потенційно довелося б подолати для отримання цієї посади (*ibid.*, § 58).

У справі «*Діміртас та інші проти Греції*» (*Dimirtas and Others v. Greece*) (ухв.), 2017, Суд вважав, що сам по собі факт наявності громадянства Греції та права голосу не є достатнім для оскарження національного законодавства, що забороняє поширення результатів опитувань громадської думки (§ 31).

Спадкові питання

У справі «*Маркс проти Бельгії*» (*Marckx v. Belgium*), 1979, заявниці – одинока мати та її п'ятирічна дочка – були визнані безпосередньо потерпілими від законодавства, яке, *inter alia*, обмежувало право дитини успадкувати майно своєї матері після її смерті, оскільки закон

автоматично застосовувався до всіх дітей, народжених поза шлюбом (§ 27). Аналогічно, у справі *«Берден проти Сполученого Королівства» (Burden v. the United Kingdom)* [ВП], 2008 року, щодо відмови у звільненні від податку на спадщину сестер, які проживали разом, Суд визнав, що з огляду на вік заявниць, їхні заповіти, відповідно до яких вони залишали все майно одна одній, та вартість майна, яким кожна з них володіла, було встановлено, що існує реальний ризик того, що в недалекому майбутньому одна з них буде зобов'язана сплатити значний податок на спадщину за успадковане майно. Тому заявниці зазнали безпосереднього впливу законодавства (§ 35).

Натомість у справі *«Уїлліс проти Сполученого Королівства» (Willis v. the United Kingdom)*, 2002, ризик для заявника бути позбавленим у майбутньому пенсії вдовця за ознакою статі був визнаний гіпотетичним, оскільки не було впевненості, що заявник в іншому випадку відповідав би встановленим законом умовам для виплати допомоги, тоді як жінка в його становищі мала б таке право (§ 49).

Заходи, що впливають на право на отримання інформації

Суд застосував поняття потенційного потерпілого в ряді справ щодо заходів, що впливають на право на отримання інформації за статтю 10 Конвенції.

У справі *«Відчинені двері» та «Дублінські порядні жінки» проти Ірландії (Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland)* [пленарне засідання], 1992, втручанням, про яке йшлося, була судова заборона неурядовим організаціям-заявникам надавати, *inter alia*, інформацію жінкам про послуги з абортів за кордоном. Суд визнав потерпілими пані Х та пані Герагті – двох заявниць, чий переконання спонукали їх приєднатися до заяви організацій-заявників – на тій підставі, що не було заперечень щодо того, що вони належали до категорії жінок дітородного віку, на яких можуть негативно впливати певні обмеження, та що вони не намагалися оскаржити *in abstracto* відповідність законодавства Ірландії нормам Конвенції, оскільки вони ризикували зазнати прямої шкоди від оскаржуваного заходу (§ 44).

У справі *«Ченгіз та інші проти Туреччини» (Cengiz and Others v. Turkey)*, 2015, Суд постановив, що відповідь на питання, чи може заявник стверджувати, що він є потерпілим від заходу, який блокує доступ до вебсайту, залежить від оцінки обставин кожної справи, зокрема від того, як відповідна особа використовує певний вебсайт, та від потенційного впливу цього заходу на неї. Важливим є також той факт, що Інтернет зараз став одним із основних засобів, за допомогою якого особи реалізують своє право на свободу отримувати та поширювати інформацію та ідеї, надаючи необхідні інструменти для участі в діяльності та дискусіях щодо політичних питань і питань, які становлять загальний інтерес (§ 49).

У подальшому Суд уточнив, що «суто гіпотетичні ризики» є недостатніми (*«Акденіз та інші проти Туреччини» (Akdeniz and Others v. Turkey)*, 2021, § 57, з подальшими покликаннями).

Таємні заходи

Суд визнав, що за певних обставин особа може стверджувати, що вона є потерпілою внаслідок порушення, що було спричинене самим лише фактом існування таємних заходів або законодавства, що дозволяє таємні заходи, без необхідності стверджувати, що такі заходи були фактично застосовані до нього/неї (*«Класс та інші проти Німеччини» (Klass and Others v. Germany)*, 1978, § 34).

Згодом Суд уточнив умови, за яких заявник може стверджувати, що він/вона є потерпілим(-ою) внаслідок порушення статті 8 Конвенції без необхідності доводити, що щодо нього/неї дійсно застосовувалися заходи таємного спостереження (*«Кеннеді проти Сполученого Королівства» (Kennedy v. the United Kingdom)*, 2010, § 124). Зокрема Суд визнав, що заявник може

стверджувати, що він/вона є потерпілим(-ою) внаслідок порушення в цьому контексті, якщо виконуються такі умови (див. більш детально, *«Роман Захаров проти Росії» (Roman Zakharov v. Russia)* [ВП], 2015, § 171).

- По-перше, Суд врахує сферу застосування законодавства, яке дозволяє заходи таємного спостереження, шляхом перевірки того, чи може заявник зазнати впливу від такого законодавства або через те, що він належить до групи осіб, на яких поширюється оскаржуване законодавство, або через те, що законодавство безпосередньо впливає на всіх користувачів комунікаційних послуг, запроваджуючи систему, за якою будь-яка особа може бути об'єктом перехоплення її комунікацій.
- По-друге, Суд враховуватиме наявність засобів правового захисту на національному рівні та коригуватиме ступінь контролю залежно від ефективності таких засобів.

Якщо національна система не забезпечує ефективного засобу правового захисту особі, яка підозрює, що вона була піддана заходам таємного спостереження, то розповсюджені підозри та занепокоєння серед широкої громадськості щодо зловживання повноваженнями з таємного спостереження не можна вважати необґрунтованими. За таких обставин загроза спостереження сама по собі може бути визнана такою, що обмежує вільне спілкування через поштові та телекомунікаційні послуги, водночас прямо втручаючись у гарантоване для всіх користувачів або потенційних користувачів право за статтею 8 Конвенції. Тож, існує більша потреба у ретельному розгляді Судом, а виняток із правила щодо відмови особам у праві оскаржувати закон *in abstracto* є виправданим. У таких випадках особа не повинна доводити існування будь-якого ризику застосування до неї заходів таємного спостереження. Навпаки, якщо національна система передбачає ефективні засоби правового захисту, тоді важче обґрунтувати поширену підозру у зловживанні повноваженнями. За таких обставин особа може стверджувати, що вона є потерпілою від порушення, спричиненого самим лише існуванням таємних заходів або законодавства, що дозволяє таємні заходи, лише якщо вона зможе довести, що через свою особисту ситуацію для неї існує потенційний ризик впливу таких заходів. (*ibid.*, § 171).

Ті самі принципи були нещодавно підтверджені та застосовані у справах *«Біз Бразер Воч та інші проти Сполученого Королівства» (Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom)*, 2018, §§ 249-268, *«Центр правосуддя проти Швеції» (Centrum för rättvisa v. Sweden)* [ВП] 2021, § 167, *«Екімджієв та інші проти Болгарії» (Ekimdzhiiev and Others v. Bulgaria)*, 2022, §§ 262-277, та *«Петшак і Бихавська-Сінарська та інші проти Польщі» (Pietrzak and Bychawska-Siniarska and Others v. Poland)*, 2024, §§ 139-146.

Натомість Суд постановив, що ці принципи не можуть бути застосовані у справі, в якій заявник скаржився на стверджувану бездіяльність національних органів влади щодо захисту його особистих даних, що зберігаються в базі даних, якою керують податкові органи, від зловживання та неправомірного використання, оскільки Суд вважав, що подібну ситуацію не можна порівняти із ситуацією таємного спостереження (*«Касаріні проти Італії» (Casarini v. Italy)* (ухв.), 2024, § 58).

Законодавчі обмеження щодо відвідувань у місцях позбавлення волі

Суд також застосував вищезазначені принципи до заяв, поданих за статтею 8 Конвенції, в контексті застосування обмежень до відвідувань родичами місць позбавлення волі.

У справі *«Хорошенко проти Росії» (Khoroshenko v. Russia)* [ВП], 2015, Суд визнав, що заявник міг стверджувати, що є потерпілим від стверджуваного порушення, оскільки він переконливо довів, що мав родичів і друзів, з якими хотів підтримувати контакт під час ув'язнення (§ 19), що він користувався своїм правом на відвідування родичів так часто, як це було дозволено національним законодавством, і що його відвідували мати, батько та брат; друзі також намагалися відвідати його, але не змогли (§§ 24, 26, 89-91). Натомість у справі *«Дактарас проти*

Лумбу» (Daktaras v. Lithuania) [Комітет] (ухв.), 2018, Суд визнав заяву неприйнятною (несумісна *ratione personae* з положеннями Конвенції), оскільки заявник не надав доказів того, що він намагався домогтися конкретних відвідувань під час ув'язнення (§§ 60-61).

Згодом Суд у справі *«Черненко та інші проти Росії» (Chernenko and Others v. Russia)* (ухв.), 2019, роз'яснив, що у випадках, коли заявник стверджує про порушення права на повагу до приватного і сімейного життя у зв'язку із законодавчими обмеженнями на відвідування його членів сім'ї та інших осіб, для того щоб заявити про себе як про потерпілого від стверджуваного порушення, він/вона повинні продемонструвати принаймні (§ 45):

- що він/вона має родичів або інших осіб, з якими він/вона щиро бажає і намагається підтримувати контакт під час ув'язнення (заявник повинен вказати їх і надати звіт про їхні спроби або фактичні візити), та
- що він/вона користувалися своїм правом на відвідування так часто, як це було дозволено відповідно до національного законодавства (принаймні в період, що безпосередньо передував поданню заяви).

Варті уваги приклади

- *«Ада Россі та інші проти Італії» (Ada Rossi and Others v. Italy)* (ухв.), 2008: заявники – декілька осіб та об'єднання – оскаржили судове рішення, яке дозволяло батькові Е.Е. (третья особа, з якою вони не мали жодного зв'язку) припинити штучне харчування та гідратацію своєї дочки. Суд розглянув питання, чи можуть заявники вважати себе потенційними потерпілими передбачуваних порушень статей 2 і 3 Конвенції з огляду на результат судового розгляду у національних судах щодо третьої особи. Хоча Суд зазначив, що заявники перебували в подібній ситуації (залежали від штучного харчування та гідратації), він зауважив, що рішення, наслідків яких вони побоювалися, були ухвалені у зв'язку з конкретними обставинами щодо третьої особи. Якби компетентні національні органи мали ухвалити рішення щодо ситуації заявників, то вони не були б зобов'язані дотримуватися висновків у справі Е.Е. Тому Суд виснував, що заявники не можуть вважати себе потерпілими внаслідок порушення Державою зобов'язання захищати права, передбачені статтями 2 та 3 Конвенції.
- *«Ліга мусульман Швейцарії та інші проти Швейцарії» (Ligue des musulmans de Suisse and Others v. Switzerland)* (ухв.), 2011: заявники оскаржували національне законодавство, що забороняло будівництво мінаретів, стверджуючи, що це є необґрунтованим втручанням у їхню свободу сповідувати свою релігію та дискримінацією за релігійною ознакою. Суд зазначив, що заявники не проявляли наміру будувати мінарет і не стверджували, що оскаржуване законодавство вплинуло на функціонування їхнього об'єднання, спричинивши втрату членів або престижу. Тому Суд дійшов висновку, що за відсутності будь-яких заходів щодо імплементації оскаржуваного законодавства скарга заявників була «лише припущенням», яке не могло бути підставою для визнання їх потерпілими (див. також *«Кардірі проти Швейцарії» (Quardiri v. Switzerland)* (ухв.), 2011).
- *«Колон проти Нідерландів» (Colon v. the Netherlands)* (ухв.), 2012, § 61: заявник скаржився на встановлення охоронюваної зони, що давало можливість прокуратурі проводити рандомні обшуки людей без будь-якого судового контролю. Суд зазначив, що заявник займався законною діяльністю, внаслідок якої він міг мати обґрунтовану потребу відвідувати центральну частину Амстердама, що була визначена зоною ризику для безпеки, і що це створювало для нього ризик проведення особистого обшуку, якщо їх проведення збігалися в часі з його візитами туди. Суд виснував, що заявник може претендувати на статус потенційного потерпілого.

- *«Парріло проти Італії» (Parrillo v. Italy)* [ВП], 2015, §§ 117-18: національне законодавство постійно й безпосередньо перешкоджало заявниці пожертвувати ембріони для досліджень. Суд визнав достатнім для визнання статусу потерпілої той факт, що заявниця хотіла пожертвувати свої ембріони для досліджень на момент подання заяви до Суду.
- *«Косайте-Чуп'єне та інші проти Литви» (Kosaitė - Čypienė and Others v. Lithuania)*, 2019, § 70: заявники скаржилися у порядку статті 8 Конвенції, що литовське законодавство заважало медичним працівникам надавати їм допомогу під час пологів вдома. Суд зазначив, що четверта заявниця не була вагітною на момент подання заяви. Однак він вважав, що вона належала до категорії жінок – жінок дітородного віку – які могли зазнати негативного впливу від цього обмеження, і, відповідно, вважав, що вона ризикувала зазнати прямої шкоди від оскаржуваного заходу (див. також *«Терновська проти Угорщини» (Ternovszky v. Hungary)*, 2010, § 21, де Суд спирався на той факт, що заявниця була вагітна на момент подання заяви і мала намір народжувати вдома).
- *«Нуркан Байрактар проти Туреччини» (Nurcan Bayraktar v. Türkiye)*, 2023, §§ 27-29: заявниця скаржилася на національне законодавство, що встановлювало для жінок обов'язковий 300-денний термін очікування від дати розлучення для повторного вступу в шлюб. Суд зазначив, що заявниця не надала жодних доказів того, що вона мала намір вийти заміж або що вона фактично вступила в шлюб після цього. Водночас заявниця була змушена дотримуватися відповідного періоду очікування, перш ніж вона могла вступити в повторний шлюб, і для скасування цього періоду вона повинна була звернутися зі спеціальним позовом. Під час розгляду такого позову заявниця повинна була надати медичну довідку, що підтверджувала відсутність у неї вагітності. Суд вважав зазначений вище факт достатнім для визнання заявниці потерпілою особою, на яку «безпосередньо впливало» оскаржуване законодавство, навіть за відсутності конкретних заходів щодо його імплементації.
- *«Дьєрі та інші проти Латвії» (Djeri and Others v. Latvia)*, 2024, § 125: заявник стверджував, що після прийняття законодавчих змін до російськомовних учнів другого рівня дошкільної освіти ставилися інакше, ніж латвійськомовних. Щодо одного із заявників Суд зазначив, що на момент подання заяви вона не відвідувала заклад дошкільної освіти. Однак на момент ухвалення Судом рішення вона вже відвідувала такий, але ще не перейшла на другий рівень, на який поширювалася дія оскаржуваного законодавства. Тому Суд вважав, що таке законодавство не мало прямого впливу на заявницю і, відповідно, вона не могла вважатися потерпілою.

Суміжні (але відмінні) теми

Потенційні потерпілі повинні відрізнятися від тих, які, хоча і не є «особистою мішенню» конкретного або загального національного заходу, але на яких він «безпосередньо впливав» або вони були «безпосередньо стурбовані» ним чи його наслідками і, відповідно, Суд визнає таких «безпосередніми потерпілими»:

- *«Інститут Отто-Премінгера проти Австрії» (Otto-Preminger-Institut v. Austria)*, 1994, § 40: об'єднання-заявник звернулося із заявою щодо статті 10 Конвенції стосовно вилучення та конфіскації фільму. Суд зазначив, що, хоча об'єднання не було власником авторських прав або конфіскованої копії фільму, все ж на нього безпосередньо вплинуло рішення про конфіскацію, яке унеможливило показ фільму в кінотеатрі об'єднання в Інсбруку або, власне, будь-де в Австрії.
- *«Гранде Орієнте д'Італія ді Палаццо Джустиніані проти Італії» (Grande Oriente d'Italia di Palazzo Giustiniani v. Italy)*, 2001, § 15: об'єднання-заявник звернулося із заявою щодо статті 11 Конвенції стосовно законодавства, що зобов'язувало осіб, які

прагнули обійняти державну посаду на регіональному рівні, заявляти, що вони не є «Вільними каменярами» (масонами). Суд зазначив, що законодавство не застосовувалося до об'єднання-заявника, але вважав, що воно могло завдати йому шкоди у вигляді втрати членів та престижу. Тому Суд виснував, що об'єднання може претендувати на статус потерпілого (див. також *«Гранде Орієнте д'Італія ді Палаццо Джустініані проти Італії» (Grande Oriente d'Italia di Palazzo Giustiniani v. Italy (no. 2))*, 2007, §§ 20-21, де об'єднання-заявник скаржилося на дискримінаційний характер зобов'язання, накладеного на його членів; див. також *«Енерджі Япі-Йол Сен проти Туреччини» (Enerji Yarı-Yol Sen v. Turkey)*, 2009, § 24, де Суд вважав, що заборона державним службовцям брати участь у страйку безпосередньо вплинула на свободу заявника вступати до профспілки).

- *«Аксу проти Туреччини» (Aksu v. Turkey)* [ВП], 2012, § 53: заявник, який є представником ромської національності, поскаржився на коментарі та висловлювання, що містяться в книзі, які, на його думку, принижують ромську громаду. Суд зазначив, що, хоча заявник не був особисто об'єктом цих висловлювань, він міг відчутися себе ображеним через висловлювання щодо етнічної групи, до якої він належить.
- *«Валліанатос та інші проти Греції» (Vallianatos and Others v. Greece)* [ВП], 2013, § 49: заявники стверджували, що факт запровадження цивільного партнерства в Греції лише для гетеросексуальних пар порушував їхнє право на повагу до приватного і сімейного життя та становив невинуватену дискримінацію. Суд зазначив, що заявники були повнолітніми особами, які перебували в одностатевих стосунках і в деяких випадках проживали разом. Оскільки внаслідок положення, яке виключало одностатеві пари із сфери застосування оскаржуваного закону, вони не могли укласти цивільне партнерство, Суд вважав, що заявники були безпосередньо зацікавлені в цій ситуації і мали законний особистий інтерес у її вирішенні. Тому Суд виснував, що заявники повинні бути визнані потерпілими.
- *«Косайте-Чуп'єне та інші проти Литви» (Kosaitė - Čypienė and Others v. Lithuania)*, 2019, §§ 68-69: через законодавство, яке забороняло медичним працівникам надавати медичну допомогу під час пологів вдома, заявниця народила вдома без кваліфікованої медичної допомоги. Тому Суд визнав, що вона може вважатися потерпілою від оскаржуваного заходу, а саме законодавства щодо медичних працівників (див. також *«Поятіна проти Хорватії» (Pojatina v. Croatia)*, 2018, § 46).
- *«М.А. та інші проти Франції» (M.A. and Others v. France)* (ухв.), 2023, §§ 43-44: коли закон криміналізував купівлю сексуальних послуг Суд визнав, що заявники – особи, які займалися проституцією – були потерпілими в розумінні статті 34 Конвенції, зазначивши, що криміналізація клієнтів змушувала повій працювати таємно та ізолювано, що створювало для них підвищений ризик.

Додаткові посилання

Посібники:

- [Посібник за статтями 34 та 35 Конвенції \(Прийнятність\)](#)

Інші ключові теми:

- [Locus standi \(правосуб'єктність\) родичів \(непрямих потерпілих\) звертатися до Суду з позовом, коли безпосередній потерпілий помер](#)

КЛЮЧОВІ ПОСИЛАННЯ ІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Провідна справа:

- *«Ферейн КлімаСеніоріннен Швейц та інші проти Швейцарії» (Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland)* [ВП], № 53600/20, 09 квітня 2024 року (статус потерпілих відхилений щодо індивідуальних заявників і визнаний щодо об'єднання-заявника).

Інші справи за статтею 34 Конвенції:

- *«Маркс проти Бельгії» (Marckx v. Belgium)*, № 6833/74, 13 червня 1979 року, Серія А № 31 (статус потерпілого визнаний);
- *«Даджон проти Сполученого Королівства» (Dudgeon v. the United Kingdom)*, № 7525/76, 22 жовтня 1981 року, Серія А № 45 (статус потерпілого визнаний);
- *«Сорінг проти Сполученого Королівства» (Soering v. the United Kingdom)*, № 14038/88, 07 липня 1989 року, Серія А № 161 (статус потерпілого визнаний);
- *«“Відчинені двері” та “Дублінські порядні жінки” проти Ірландії» (Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland)*, 29 жовтня 1992 року, Серія А № 246-А (статус потерпілого визнаний);
- *«Шамаєв та інші проти Грузії та Росії» (Shamayev and Others v. Georgia and Russia)*, № 36378/02, ЄКПЛ 2005-III (статус потерпілих відхилений щодо деяких заявників);
- *«Арабаджієв та Ставрев проти Болгарії» (Arabadjiev and Stavrev v. Bulgaria)* (ухв.), № 7380/02, 14 лютого 2006 року (статус потерпілого відхилений);
- *«Берден проти Сполученого Королівства» (Burden v. the United Kingdom)* [ВП], № 13378/05, ЄКПЛ 2008 (статус потерпілого визнаний);
- *«Бітенц проти Словенії» (Bitenc v. Slovenia)* (ухв.), № 32963/02, 18 березня 2008 року (статус потерпілого відхилений);
- *«Сейдіч і Фінчі проти Боснії та Герцеговини» (Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina)* [ВП], №№ 27996/06 та 34836/06, ЄКПЛ 2009 (статус потерпілого визнаний);
- *«Светлорусов проти України» (Svetlorusov v. Ukraine)*, № 2929/05, 12 березня 2009 року (статус потерпілого відхилений в контексті оскарження ризику жорстокого поводження та несправедливого судового розгляду з боку державних органів влади Білорусі у випадку екстрадиції);
- *«Т.Б.Н. проти Румунії» (T.B.N. v. Romania)* (ухв.), № 34644/02, 05 січня 2010 року (статус потерпілого відхилений);
- *«Пузан проти України» (Puzan v. Ukraine)*, № 51243/08, 18 лютого 2010 року (статус потерпілого визнаний);
- *«Карімов проти Росії» (Karimov v. Russia)*, № 54219/08, 29 липня 2010 року (статус потерпілого визнаний);
- *«Танасе проти Молдови» (Tănase v. Moldova)* [ВП], № 7/08, ЄКПЛ 2010 (статус потерпілого визнаний);
- *«А, Б і С проти Ірландії» (A, B and C v. Ireland)* [ВП], № 25579/05, ЄКПЛ 2010 (статус потерпілого визнаний);
- *«Терновські проти Угорщини» (Ternovszky v. Hungary)*, № 67545/09, 14 грудня 2010 року (статус потерпілого визнаний);

- [«Ліга мусульман Швейцарії та інші проти Швейцарії» \(Ligue des musulmans de Suisse and Others v. Switzerland\)](#) (ухв.), № 66274/09, 28 червня 2011 року (статус потерпілого відхилений);
- [«Кардірі проти Швейцарії» \(Quardiri v. Switzerland\)](#) (ухв.), № 65840/09, 28 червня 2011 року (статус потерпілого відхилений);
- [«Ауад проти Болгарії» \(Auad v. Bulgaria\)](#), № 46390/10, 11 жовтня 2011 року (статус потерпілого визнаний);
- [«Алтуґ Танер Акчам проти Туреччини» \(Altuğ Taner Akçam v. Turkey\)](#), № 27520/07, 25 жовтня 2011 року (статус потерпілого визнаний);
- [«С.Л. проти Австрії» \(S.L. v. Austria\)](#) (ухв.), № 45330/99, 22 листопада 2011 року (статус потерпілого визнаний);
- [«Аксу проти Туреччини» \(Aksu v. Turkey\)](#) [ВП], №№ 4149/04 та 41029/04, ЄКПЛ 2012 (статус потерпілого визнаний);
- [«Колон проти Нідерландів» \(Colon v. the Netherlands\)](#) (ухв.), № 49458/06, 15 травня 2012 року (статус потерпілого визнаний);
- [«Ходжамбердієв проти Росії» \(Khodzhamberdiyev v. Russia\)](#), № 64809/10, 05 червня 2012 року (статус потерпілого визнаний);
- [«Мішо проти Франції» \(Michaud v. France\)](#), № 12323/11, ЄКПЛ 2012 (статус потерпілого визнаний);
- [«Акденіз проти Туреччини» \(Akdeniz v. Turkey\)](#) (ухв.), № 20877/10, 11 березня 2014 року (статус потерпілого відхилений);
- [«Центр правових досліджень в інтересах Валентина Кимпеану проти Румунії» \(Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania\)](#) [ВП], № 47848/08, ЄКПЛ 2014 (статус потерпілого визнаний);
- [«А.Д. та інші проти Туреччини» \(A.D. and Others v. Turkey\)](#), № 22681/09, 22 липня 2014 року (статус потерпілого відхилений стосовно оскарження щодо ризику бути страченим або ув'язненим без зв'язку із зовнішнім світом, застосування катування або іншого нелюдського чи такого, що принижує гідність поводження, у випадку депортації особи до Китаю);
- [«Мансур Ялчин та інші проти Туреччини» \(Mansur Yalçın and Others v. Turkey\)](#), № 21163/11, 16 вересня 2014 року (статус потерпілих визнаний щодо деяких заявників, а щодо інших відхилений);
- [«Хорошенко проти Росії» \(Khoroshenko v. Russia\)](#) [ВП], № 41418/04, ЄКПЛ 2015 (статус потерпілого відхилений щодо скарги на відсутність подружніх візитів під час утримання заявника в колонії особливого режиму);
- [«Набід Абдулаєв проти Росії» \(Nabid Abdullayev v. Russia\)](#), № 8474/14, 15 жовтня 2015 року (статус потерпілого визнаний);
- [«Ченгіз та інші проти Туреччини» \(Cengiz and Others v. Turkey\)](#), №№ 48226/10 та 14027/11, ЄКПЛ 2015 (витяги) (статус потерпілого визнаний);
- [«Роман Захаров проти Росії» \(Roman Zakharov v. Russia\)](#) [ВП], № 47143/06, ЄКПЛ 2015 (статус потерпілого визнаний);
- [«Діміртас та інші проти Греції» \(Dimirtas and Others v. Greece\)](#) (ухв.), №№ 59573/09 та 65211/09, 04 липня 2017 року (статус потерпілого відхилений);
- [«Дактарас проти Литви» \(Daktaras v. Lithuania\)](#), [Комітет] (ухв.), № 78123/13, 03 липня 2018 року (статус потерпілого відхилений);
- [«Єлісеєв та Рускій елітний клуб» \(Eliseev and Ruski Elitni Klub\)](#) (ухв.), № 8144/07, 10 липня 2018 року (статус потерпілого відхилений щодо першого заявника);

- *«Черненко та інші проти Росії» (Chernenko and Others v. Russia)* (ухв.), № 4246/14, 05 лютого 2019 року (статус потерпілого відхилений);
- *«Косайте-Чип'єне та інші проти Литви» (Kosaitė - Čypienė and Others v. Lithuania)*, № 69489/12, 04 червня 2019 року (статус потерпілого визнаний);
- *«Акденіз та інші проти Туреччини» (Akdeniz and Others v. Turkey)*, №№ 41139/15 та 41146/15, 04 травня 2021 року (статуси потерпілих визнані щодо деяких заявників, а щодо інших відхилені);
- *«Центр правосуддя проти Швеції» (Centrum för rättvisa v. Sweden)* [ВП], № 35252/08, 25 травня 2021 року (статус потерпілого визнаний);
- *«Екімджієв та інші проти Болгарії» (Ekimdzhev and Others v. Bulgaria)*, № 70078/12, 11 січня 2022 року (статус потерпілого визнаний);
- *«А.М. та інші проти Польщі» (A.M. and Others v. Poland)* (ухв.), №№ 4188/21 та 7 інших, 16 травня 2023 року (статус потерпілого відхилений);
- *«Нуркан Байрактар проти Туреччини» (Nurcan Bayraktar v. Türkiye)*, № 27094/20, 27 червня 2023 року (статус потерпілого визнаний);
- *«Женевська спільнота профспілок проти Швейцарії» (Communauté genevoise d'action syndicale (CGAS) v. Switzerland)* [ВП], № 21881/20, 27 листопада 2023 року (статус потерпілого відхилений);
- *«М.Л. проти Польщі» (M.L. v. Poland)*, № 40119/21, 14 грудня 2023 року (статус потерпілого визнаний);
- *«Подчасов проти Росії» (Podchasov v. Russia)*, № 33696/19, 13 лютого 2024 року (статус потерпілого визнаний);
- *«Фонд Дж. Пола Гетті та інші проти Італії» (The J. Paul Getty Trust and Others v. Italy)*, № 35271/19, 02 травня 2024 року (статус потерпілого визнаний стосовно заявника-фонду, але відхилений стосовно членів його ради довірчих керуючих);
- *«Петшак і Бихавська-Сінярська та інші проти Польщі» (Pietrzak and Bychawska-Siniarska and Others v. Poland)*, №№ 72038/17 та 25237/18, 28 травня 2024 року (статус потерпілого визнаний);
- *«М.С. проти Туреччини» (M.C. v. Türkiye)*, № 31592/18, 04 червня 2024 року (статус потерпілого визнаний);
- *«Дьєрі та інші проти Латвії» (Djeri and Others v. Latvia)*, № 50942/20, 18 липня 2024 року (статус потерпілих визнаний щодо всіх заявників за винятком одного);
- *«Касаріні проти Італії» (Casarini v. Italy)* (ухв.), № 25578/11, 05 листопада 2024 року (статус потерпілого визнаний щодо оскарження бездіяльності Держави в контексті захисту персональних даних заявника від зловживання та неправомірного використання з боку податкової поліції та відхилений щодо скарги стосовно неналежного захисту цих даних від зловживання та неправомірного використання з боку третіх осіб).